

**Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 12
hallituksen esityksen johdosta maidon kaksihintajärjestelmää koske-
van lainsäädännön muuttamisesta**

Eduskunta on päätöspöytäkirjan ottein 12 päivästä marraskuuta 1985 lähettänyt maa- ja metsätalousvaliokunnan valmistelevaksi käsiteltäväksi hallituksen edellä mainitun esityksen n:o 198.

Tämän esityksen yhteydessä valiokunta on käsitellyt ed. Mustosen ym. lakialoitteen n:o 95 laeiksi maidon väliaikaisesta kiintiömaksusta annetun lain ja maidon väliaikaisista tuotantokiintiöstä annetun lain muuttamisesta ja ed. Puolanteen ym. lakialoitteen n:o 97 laiksi maidon ja sianlihan vientikustannusmaksusta annetun lain muuttamisesta. Molemmat lakialoitteet eduskunta on lähettänyt valiokuntaan 12 päivänä marraskuuta 1985. Lisäksi valiokunta on tässä yhteydessä käsitellyt ed. Niemisen toivomusaloitteen n:o 496 kohtuullistamissäännösten sisällyttämisestä maidon kaksihintajärjestelmään. Tämän toivomusaloitteen eduskunta on lähettänyt valiokuntaan 29 päivänä maaliskuuta 1985.

Valiokunnassa ovat asian johdosta olleet kuultavina pääsihteeri Kalevi Hemilä maa- ja metsätalousministeriöstä, osastopäällikkö Jouko Sirén maatilahallituksesta, piiripäällikkö Esko Jokiniemi Joensuun maatalouspiiristä, piiripäällikkö Sakari Ängeslevä Seinäjoen maatalouspiiristä, agronomi Kauko Heiskanen Rovaniemen maatalouspiiristä, agronomi Markku Suojanen ja meijeriteknikko Jouko Järvinen Maataloustuottajain Keskusliitosta, agronomi Ola Rosendahl Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbundista, hallituksen maanviljelijäjäsen Juhani Rinta Meijerien Keskusosuusliike Valiosta, toiminnanjohtaja Tauno Pasanen Maataloustuottajain Kainuun Liitosta ja toiminnanjohtaja Pentti Munukka Asutus- ja maatilatalousliitto ry:stä.

Hallituksen esityksen tarkoituksena on jatkaa maidon kaksihintajärjestelmään liittyvien maidon väliaikaisesta kiintiömaksusta ja maidon väliaikaisesta tuotantokiintiöstä annettujen lakien voimassaoloaikaa yhdellä vuodella. Maidon kiintiömaksua ehdotetaan korotettavaksi 40 pennillä eli 200 penniin litralta. Samalla on tarkoitus maidon

kaksihintajärjestelmästä tähän mennessä saatujen kokemusten perusteella tehdä sanottuihin lakeihin eräitä pääasiassa teknisluonteisia muutoksia ja täydennyksiä. Muutoksilla pyritään parantamaan järjestelmän joustavuutta.

Lainmuutokset on tarkoitettu saattaa voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun ne on hyväksytty eduskunnassa. Muutoksia ehdotetaan eräiltä osin sovellettavaksi takautuvasti sellaisiin hakemuksiin, jotka on käsitelty aikaisempien säännösten nojalla.

Lakialoitteeseen n:o 95 sisältyvän lakiehdotuksen mukaan tuotantokiintiö olisi aina vähintään 50 000 litraa, mikä turvaisi pientuottajien toimintaedellytykset. Maidon tuotannon rajoittamiseksi lakiehdotuksessa ehdotetaan, että kiintiön ylärajaksi säädettäisiin 150 000 litraa vuodessa, sekä lisäksi, että kiintiötä ei saa korottaa 104 000 litraa suuremmaksi. Kiintiöinnistä ehdotetaan vapautettavaksi koko Lapin läänin sekä eräät Oulun läänin pohjoisosan, Kainuun ja Pohjois-Karjalan kunnat.

Lakialoitteeseen n:o 97 sisältyvän lakiehdotuksen mukaan ehdotetaan maidon ja sianlihan vientikustannusmaksusta annettua lakia muutettavaksi siten, että meijerit maksavat vastaanottamastaan ns. perusmaitomääränsä ylittävästä maitomäärästä vientikustannusmaksun, joka vastaa suuruudeltaan maidontuottajilta perittävää osuutta vientikustannuksista. Meijerit tekevät tuottajien kanssa tuotantosopimukset ja maksavat niiden määrän ylittävästä maidosta alemman hinnan. Tuottajilta ei vientikustannusmaksua peritäisi.

Toivomusaloitteessa n:o 496 ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hallitus ryhtyisi toimenpiteisiin kohtuullistamispöytäkirjan sisällyttämiseksi maidon kaksihintalain jatkamista tarkoittavaan esitykseen, jotta laki palvelisi kaikkia maidon tuottajia oikeudenmukaisesti.

Maidon ylituotannon leikkaamiseksi ja sitä kautta vientikustannusten alentamiseksi tarkoi-

tettu maidon kaksihintajärjestelmää koskeva lain-säädäntö on ollut voimassa vuoden 1985 alusta alkaen. Maidon tuotannon arvioidaan supistuvan kuluvan vuoden aikana 4—5 %. Tuotantoennuste meijeriin toimitetusta maitomäärästä on 2 810 milj. litraa. Valiokunnan saaman selvityksen perusteella arvioidaan tuotannon supistuvan vuonna 1986 edelleen noin 2 %:lla, mikäli maidon kaksihintajärjestelmää jatkettaisiin nykyisessä muodossaan. Tällöin meijerimaidon määrä olisi 2 750—2 780 milj. litraa.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan järjestelmän käyttöönotto on yleisesti ottaen sujunut odotusten mukaisesti siitäkin huolimatta, että maidon kaksihintajärjestelmä on uudentyypinen, aikaisemmin sovellettuja tuotannonohjauskeinoja tehokkaampi ja tiukempi ohjausjärjestelmä.

Tuotantokiintiöiden tarkistamista koskevan lain 4 luvun säännösten mukaisesti tuotantokiintiöitä voidaan tarkistaa vuosittain valtioneuvoston määräämissä tapauksissa. Kun tuotantokiintiöiden myöntäminen tai korottaminen käytännössä saatujen kokemusten perusteella on osoittautunut tarpeelliseksi myös sellaisissa tapauksissa, joita 14 §:n 1 momentissa tarkoitettussa valtioneuvoston päätöksessä ei voida ottaa huomioon, on lakiehdotuksen 19 §:ään ehdotettu otettavaksi säännös, jonka nojalla maatilahallitus voisi valtioneuvoston määräämissä rajoissa muiden tarkistamisperusteiden lisäksi päättää tuotantokiintiöiden korottamisesta silloin, kun tarkistamiseen on olemassa erityisen painavia syitä ja sitä on kohtuusnäkökohdat huomioon ottaen pidettävä tarpeellisenä.

Valiokunnan saaman selvityksen perusteella tällaisen kohtuullistamissäännöksen käyttöönotto on todellista tarvetta. Ottaen huomioon pienehköjen lypsykarjatilojen suuren lukumäärän ja olosuhteiden erilaisuuden sekä tällaisiin säännöksiin välttämättä liittyvän kaavamaisuuden valiokunta pitää tärkeänä, että eri syistä johtuvat kohtuullisuus- ja oikeudenmukaisuusnäkökohdat otetaan riittävässä määrin huomioon tuotantokiintiöitä määrättäessä. Valiokunta korostaa, että kiintiöjärjestelmän toimivuutta tulee parantaa ja säännösten ja määräysten mukanaan tuomia kohtuuttomuuksia ja epäoikeudenmukaisuuksia poistaa sekä kohtuullistamissäännöksen soveltamiselle antaa myös käytännön merkitystä. Valiokunta edellyttää hallituksen huolehtivan siitä, että kiintiöjärjestelmän toimivuutta parannetaan sekä säännösten ja määräysten mahdollisesti aiheuttamia kohtuuttomuuksia poistetaan koh-

tuullistamissäännöstä soveltamalla. Tästä syystä valiokunta edellyttää hallituksen huolehtivan siitä, että 14 §:n 1 momentissa tarkoitettua valtioneuvoston päätöstä tehtäessä tähän tarkoitukseen varataan todellista tarvetta vastaava litramäärä.

Valiokunta yhtyy siihen hallituksen esityksen perusteluissa esitettyyn näkökohtaan, jonka mukaan kohtuullistamispykälän soveltaminen tulee kysymykseen poikkeuksellisesti ja silloin kun kohtuusnäkökohtien huomioon ottaminen sitä puoltaa.

Hallituksen esityksen perustelujen mukaan tällaisia syitä voisivat olla esimerkiksi viljelijöiden henkilökohtaisissa tai tilan olosuhteissa tapahtuvat odottamattomat muutokset, kuten äkillinen sairaus tai tuotantorakennusten tuhoutuminen. Niin ikään kohtuusnäkökohtia harkittaessa kiinnitettäisiin huomiota etenkin tilan taloudelliseen tilanteeseen ja tuotanto-olosuhteisiin sekä viljelijän mahdollisuuksiin saada toimeentulonsa muusta kuin lypsykarjataloudesta.

Hallituksen esitykseen sisältyvien perustelujen lisäksi valiokunnalle on asiantuntijoiden toimesta esitetty useita muitakin kohtuuttomiksi katsottavia tapausryhmiä, joissa tuottajalle on vahvistettu liian pieni kiintiö. Nämä ongelmatapaukset tulisi voida hoitaa kohtuullistamissäännöksen perusteella, ellei niitä voida hoitaa 14 §:ssä tarkoitettussa valtioneuvoston päätöksessä lisäksi kiintiöitä myöntämällä.

Viime vuosien aikana valtion toimesta on tuettu tuotantorakennusinvestointeja ja sen seurauksena on päässyt syntymään tilanteita, joissa tuotantokiintiö ei vastaa rakennuskapasiteettia. Tällöin on usein kysymys nuorista viljelijöistä, jotka ovat hyvässä uskossa ottaneet haltuunsa maidon-tuotantotilan ja velkaantuneet pyrkien laajentamaan tuotantoaan. Varsinkin niissä tapauksissa, joissa sukupolvenvaihdosta ja nuoren viljelijän maatilan käyttöönottoa on tuettu valtion varoin, on vähintäänkin kohtuullista, että tilalle ja siitä toimeentulonsa saaville annetaan onnistumisen edellytykset. Myös omatoimisesti tilaa kehittäneiden tarpeet on tasapuolisesti otettava huomioon. Niin ikään valiokunta pitää tärkeänä, että kohtuullistamispykälän perusteella otettaisiin huomioon ne pienviljelijät, joilla on olemassa oleva lupa tuotannon harjoittamiseen tai laajentamiseen ja joilla näin olisi mahdollisuus saada tilansa elinkelpoisiksi.

Valiokunta edellyttää, että hallitus selvittää, miten lain 16 §:n rehuomavaraisuusvaatimusta voitaisiin lieventää tapauksissa, joissa haetaan

korotusta tuotantokiintiöön, joka on tilapäisesti alentunut peruskaudella.

Lakiehdotuksen 19 §:n mukaan maatilahallituksen tulisi ennen tuotantokiintiön vahvistamista hankkia asiasta lausunto tämän lain 26 §:ssä tarkoitetulta neuvottelukunnalta. Valiokunnan käsityksen mukaan näin voitaisiin tältäkin menettelyyn ei ole erityistä tarvetta, mistä syystä valiokunta ehdottaa mainitun kohdan poistamista.

Vielä valiokunta ehdottaa, että tuotantokiintiöitä koskevan lakiehdotuksen 13 §:n 4 momentista poistettaisiin sanat "ennen avioliiton solmimista" ja että voimaantulosäännökseen tehtäisiin myös tätä momenttia koskeva lisäys. Valiokunnan käsityksen mukaan näin voitaisiin tältäkin osin toteuttaa aikaisemmin käsiteltyä kohtuullisuustavoitetta.

Valiokunnan saaman selvityksen perusteella tuotantokiintiöitä koskevan lain 5 §:n 1 momenttiin sisältyvä säännös maidontuottajan maitomäärän tilapäisestä alenemisesta peruskauden aikana on osoittautunut ongelmalliseksi. Maatilahallituksen ohjeiden mukaan säännöksen edellyttämää maitomäärän alenemista on pidettävä olennaisena, jos koko peruskauden maitomäärä on pykälässä mainituista syistä alentunut vähintään 20 prosenttia.

Valiokunnan kuulemien asiantuntijoiden mukaan maatilahallituksen määrittelemän prosenttimäärän alentamisella voitaisiin vähentää tulkintaongelmia ja yksittäisten valitusten määrää. Täs-

tä syystä valiokunta edellyttää, että hallitus selvittää mainittuun säännökseen liittyvät tulkintaongelmat ja että hallitus, jos siihen syytä ilmenee, ryhtyy tarpeellisiin toimenpiteisiin soveltamismääräysten lieventämiseksi.

Valiokunta pitää tärkeänä, että hallitus seuraa, mitä seurauksia maidon kaksihintajärjestelmän toteuttamisella on vasikkapulasta johtuvaan nautanlihan tuotannon toimintaedellytyksiin, ja ryhtyy tarpeellisiin toimenpiteisiin.

Valiokunta pitää tärkeänä, että hallitus selvittää, miten maidon vientikustannusmaksuja voitaisiin porrastaa siten, että pienten ja keskisuuren lypsykarjatilojen osalta rasitetta voitaisiin vähentää.

Koska valiokunta on hyväksynyt hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset käsittelynsä pohjaksi, lakialoitteisiin sisältyvät lakiehdotukset ehdotetaan hylättäviksi.

Toivomusaloitteessa ehdotettu toivomus on tarpeeton, jos eduskunta hyväksyy nyt käsiteltävänä olevan kohtuullistamissäännöksen. Valiokunta ehdottaa tämän vuoksi toivomusaloitteenkin hylättäväksi.

Edellä esitetyn perusteella valiokunta kunnioittaen ehdottaa,

että Eduskunta päättäisi hyväksyä hallituksen esitykseen sisältyvän ensimmäisen lakiehdotuksen muuttamattomana ja toisen lakiehdotuksen näin kuuluvana:

2.

Laki

maidon väliaikaisista tuotantokiintiöistä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan maidon väliaikaisista tuotantokiintiöistä 27 päivänä heinäkuuta 1984 annetun lain (570/84) 3 §:n 1 momentti, 14 §:n 1 momentti, 16 §, 17 §:n 1 ja 3 momentti, 19 §, 25 §:n 1 momentti ja 34 §:n 1 momentti sekä

lisätään 13 §:ään uusi 3—5 momentti, 23 §:ään uusi 2 momentti, 27 §:ään uusi 2 momentti sekä 34 §:ään uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy 3 momentiksi, seuraavasti:

3 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

13 §

(3 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Jos puolisoille on (*poist.*) vahvistettu erilliset tuotantokiintiöt, voidaan heille vahvistaa hakemuksesta yhteinen, enintään aikaisemmin vahvistettujen kiintiöiden yhteismäärää vastaava tuo-

tantokiintiö. Edellytyksenä on, että heidän omistuksessaan tai hallinnassaan olevat maatilat muodostavat maatilataloudellisen kokonaisuuden, jota voidaan hoitaa samasta talouskeskuksesta käsin.

(5 mom. kuten hallituksen esityksessä)

14, 16 ja 17 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

19 §

Tuotantokiintiön vahvistaa 13 ja 14 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa hakemuksesta maatalouspiirin maataloustoimisto. Valtioneuvosto voi kuitenkin 14 §:n 1 momentissa tarkoitettussa päätöksessään määrätä, että maatilahallituksella on muissa kuin sanotussa päätöksessä nimenomaan mainituissa tapauksissa oikeus päättää tuotantokiintiön vahvistamisesta tai korottamisesta silloin, kun siihen on erityisen painavia syitä ja sitä on kohtuusnäkökohdat huomioon ottaen pidettävä tarpeellisenä. (Poist.)

23, 25, 27 ja 34 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 198 . Tämän lain 3 §:n 1 momentin 2 virkettä, 13 §:n 3 ja 4 momenttia sekä 34 §:n 2 momenttia voidaan soveltaa myös hakemukseen, joka ennen tämän lain voimaantuloa on käsitelty aikaisempien säännösten perusteella. Maatalouspiirin maataloustoimisto voi tällöin ottaa asian uudelleen ratkaistavaksi ilman eri hakemusta.

(2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Samalla valiokunta ehdottaa,

että lakialoitteisiin n:ot 95 ja 97 sisältyvät lakiehdotukset hylättäisiin.

Helsingissä 10 päivänä joulukuuta 1985

Vielä valiokunta ehdottaa,

että toivomusaloite n:o 496 hylättäisiin.

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Nieminen, varapuheenjohtaja Hämäläinen (osittain), jäsenet Aaltio, Anttila, von Bell (osittain), Jyrkilä, Kautto, Koivisto, Mustonen, Rajamäki (osittain),

Rantanen (osittain), Raudaskoski (osittain), Saarikoski (osittain), Tähkämaa (osittain), Törnqvist (osittain) ja Westerlund (osittain) sekä varajäsenet A-L. Jokinen (osittain), Knuuttila (osittain), Malm (osittain) ja Saari (osittain).

Vastalauseita

I

Hallitus esittää maidon kaksihintajärjestelmää koskevaa lainsäädäntöä jatkettavaksi yhdellä vuodella mutta riittämättömästi korjattuna. Lain ensimmäinen voimassaolovuosi on päättymässä, vaikutukset alkavat olla näkyvissä. Tilakohtainen kiintiöjärjestelmä on erittäin työläs ja byrokraattinen. Se on uusi lisä tilojen rakennekehityksen edistämisessä ja mm. navettojen uudistamisessa tarvittavaan säännöstö- ja käsittelyviidakkoon. Valtion pitkälle menevä ohjaus tulee yhä laajemmaksi yksittäisen tilan kohdalla. Korjattunakaan ei hallituksen esitys poista lain pahimpia epäkohtia ja kohtuuttomuuksia.

Erääksi kaksihintajärjestelmän pahimmista epäkohdista ja ristiriitaisuuksista jää edelleen se, ettei laki ohjaa meijereitä toimenpiteisiin maidontuotannon tasapainottamiseksi. Maidontuotannon pysyväksi supistamiseksi tämä olisi välttämätöntä.

Tämän vuoksi kokoomuksen eduskuntaryhmä teki rinnakkaislakialoitteen, joka perustuu meijerikohtaiseen kiintiöjärjestelmään. Sen mukaisesti meijerit maksaisivat vastaanottamastaan perusmaitomääränsä ylittävistä osasta vientikustannusmaksun. Suuruudeltaan se vastaisi maidontuotajilta perittävää osuutta vientikustannuksista. Tä-

mä malli olisi ollut helposti toimeenpantavissa nykyisen kiintiöjärjestelmän jälkeen ja pohjalta.

Koska valiokunnan enemmistö ei hyväksynyt kokoomuksen lakialoitetta (LA n:o 97) käsittelyn pohjaksi, teemme parannusehdotuksia valiokunnan mietintöön.

Tuotantokiintiöistä annetun lain 5 §:ssä määritellään peruskauden aikana tapahtunut tilapäinen tuotannon alentuminen. Maatilahallitus on tulkinnut pykälässä olevat sanat "olennaisessa määrin" siten, että tuotannon alentumisen tulee olla vähintään 20 prosenttia. Säännös on tulkittu kohtuuttoman tiukaksi ja on käytännössä johtanut siihen, ettei monenkaan tuottajan kiintiötä voida tällä perusteella korottaa. Siksi edellä mainitut sanat tulisi pykälästä poistaa ja jättää harkintavalta maatilahallitukselle.

Lain 14 §:ssä on säännökset tuotantokiintiön korottamisesta. Jo nyt voidaan nähdä, että maidontuotanto laskee erittäin voimakkaasti Etelä-Suomessa ja tuotannon painopiste siirtyy yhä pohjoisemmaksi. Kun Etelä-Suomenkin meijereillä on kiinteät kustannuksensa, joista ei työllisyyden kärsimättä voida säästää, joutuvat nämä meijerit ja niiden maidonlähettäjät huonompaan asemaan kuin muualla maassa. Tämä ei ole kaksihintajärjestelmän tarkoitus. Sen vuoksi la-

kiin pitäisi ottaa 14 §:ään uusi kolmas momentti. Se mahdollistaisi vapautuvien kiintiöiden ohjaamisen ensisijaisesti niille alueille, joista kiintiöt ovat vapautuneet.

Lain 19 § on ns. kohtuullisuuspykälä. Hallituksen esityksen mukaisena pykälän tarkoitus ei tule toteutumaan. Valta pykälän toimivuudesta jää hallitukselle eikä sen soveltamista voida näin ollen ennakoida. Valtuus tästä pykälässä tarkoitettuihin toimenpiteisiin tulisivin antaa suoraan maatilahallitukselle. Tästä syystä esitämme valtionneuvoston itselleen pidättämän harkintavalan siirtämistä maatilahallitukselle.

Lain 25 §:ssä hallitus esittää valitusoikeuden supistamista. Tämä on outo suunta oikeusvaltiosta huolimatta siitä, että muutos yksinkertaistaisi hallinnollista menettelyä. Mielestämme yksilön oikeusturva vaatii sitä, että valitusoikeus pysytään sellaisena kuin muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa on säädetty.

Edellä esitetyn perusteella ehdotamme,

että valiokunnan mietintöön sisältyvä ensimmäinen lakiehdotus hyväksyttäisiin sellaisenaan ja toinen lakiehdotus näin kuuluvana:

2.

Laki

maidon väliaikaisista tuotantokiintiöistä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan maidon väliaikaisista tuotantokiintiöistä 27 päivänä heinäkuuta 1984 annetun lain (570/84), 3 §:n 1 momentti, 5 §:n 1 momentti, 14 §:n 1 momentti, 16 §, 17 §:n 1 ja 3 momentti, 19 §, 25 §:n 1 momentti ja 34 §:n 1 momentti sekä

lisätään 13 §:ään uusi 3—5 momentti, 14 §:ään uusi 3 momentti, 23 §:ään uusi 2 momentti, 27 §:ään uusi 2 momentti sekä 34 §:ään uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy 3 momentiksi seuraavasti:

3 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

5 §

Jos maidontuottajan meijeriin toimittama maitomäärä on peruskauden aikana tilapäisesti alentunut ja aleneminen on johtunut lypsylehmiä kohdanneesta eläintaudista tai onnettomuudesta taikka lypsylehmien määrän vähentymisestä tulipalon tahi tuottajaa tai tämän puolisoa kohdanneen sairauden tai asianomaisen hyväksyttävästä syytä tapahtuneen tilalta poissaolon vuoksi, korotetaan maitomäärä sen jakson osalta, jona se on

alentunut sellaista tuotantomäärää vastaavaksi, joka maatilalla olisi ollut, jollei mainittua syytä olisi esiintynyt.

13 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

14 §

(1 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

Edellä 2 momentin perusteella jaettavat tuotantokiintiöt on ensisijaisesti jaettava sen maata-

louspiirin alueelle, jolla tuotantokiintiöitä on vapautunut.

16 ja 17 §
(Kuten valiokunnan mietinnössä)

19 §
Tuotantokiintiön vahvistaa 13 ja 14 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa hakemuksesta maataloustuotantopiirin maataloustuotantopiiri. (Poist.) Maatalushallituksella on muissa kuin 14 §:n 1 momentissa tarkoitetussa päätöksessä nimenomaan mainituissa tapauksissa oikeus päättää tuotantokiintiön vahvistamisesta tai korottamisesta silloin, kun siihen on erityisen painavia syitä ja sitä on kohtuusnäkökohdat huomioon ottaen pidettävä tarpeellisenä.

23 §
(Kuten valiokunnan mietinnössä)

25 §
Maataloustuotantopiirin ja maatalushallituksen tämän lain nojalla tekemään päätökseen saa hakea muutosta valittamalla siinä järjestyksessä kuin muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa (154/50) on säädetty. (Poist.)

27 ja 34 §
(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Voimaantulosäännös
(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Helsingissä 10 päivänä joulukuuta 1985

Juho Koivisto

Sampsa Aaltio

Helge Saarikoski

II

Hallitus esittää kiintiömaksun korottamista sekä eräitä teknisluontoisia tarkistuksia maidon kaksihintajärjestelmään samalla, kun järjestelmän voimassaoloaikaa jatkettaisiin. Kaksihintajärjestelmän pien- ja perheviljelmille tuottamiin ongelmiin hallitus ei sen sijaan kajoa. Valiokunnan enemmistö on tähän nurkumatta tyytynyt. Vastaavasti eduskunnan enemmistö on tyytynyt hallituksen esitykseen maidon vientikustannusmaksun korottamisesta, vaikka kaksihintajärjestelmän voimaantullessa luvattiin, että vientikustannusmaksu alenisi.

Viime valtiopäivillä SKDL:n eduskuntaryhmä ehdotti kaksihintajärjestelmään lukuisia korjauksia, joilla olisi helpotettu pienten viljelmien jatkamismahdollisuuksia. Vastaavasti ehdotimme tuolloin tuotannon supistamista suurimpien tuottajien osalta, mikä olisi tapahtunut siten, että tuotannon ylärajaksi olisi asetettu 150 000 litraa.

Erityisesti Pohjois- ja Itä-Suomen kannalta kiintiöjärjestelmän voimassaoloajan jatkaminen ennallaan on hankalaa, koska siellä maidontuotannolle ei ole maataloudessa vaihtoehtoa. Maatalousväestön häättäminen ammatistaan on myös järjestöntä silloin, kun näillä alueilla työttömyys muutoinkin on kohtuuttoman suurta. Koko

maassakin työttömyys on jo pitkään ollut niin suurta, että maatalouspolitiikalla ei pidä ohjata viljelijäväestöä muihin ammatteihin, kun niissä ei kuitenkaan ole työtä tarjolla. Joukkotyöttömyyden jatkuminen pidemmälläkin tähtäyksellä edellyttää maatalouden työllistämismahdollisuuksien hyväksikäyttöä eikä suinkaan tilakuolessien edistämistä.

Hallituksen maatalouspolitiikassa ei oteta huomioon sitä, että maaseudun asuttuna pitäminen eritoten syrjäseuduilla edellyttää pien- ja perheviljelmien elinmahdollisuuksien turvaamista. Korvaavaa toimeentulomahdollisuutta ei hevillä löydy.

Vuotta 1986 koskevat ehdotukset

Katsoimme, ettei kiintiömaksua tule nostaa kuten hallitus esittää niin kauan kuin pien- ja perheviljelmien ongelmat ovat ratkaisematta. Ehdotimme kiintiömaksun pitämistä ennallaan, mutta valiokunnan enemmistö päätyi hallituksen esittämän korotuksen kannalle (1. lakiehdotuksen 6 §).

Ehdotimme, että tuotantokiintiö olisi aina vähintään 50 000 litraa, mutta valiokunnan enem-

mistö tyytyi säilyttämään voimassa olevan 30 000 litran rajan. Puheista huolimatta sen enempää keskustan kuin SMP:nkään edustajat eivät halunneet tällä tavoin tukea pien- ja perheviljelmää eivätkä kummatkaan liioin halunneet asettaa sulkua suurtuottajille. SKDL:n edustajat valiokunnassa ehdottivat kiintiöille myös ylärajan asettamista.

Voimassa olevan lain 5 §:n mukaan kiintiö voidaan korottaa, jos maidontuotanto on ollut peruskautena tilapäisesti alentunut mm. lypsylehmiä kohdanneen eläintaudin tai onnettomuuden taikka muun tällaisen hyväksyttävän syyn takia. Edellytyksenä isommalle tavanomaista tuotantotasoa vastaavalle kiintiölle on kuitenkin voimassa olevan lain mukaan se, että tällöin alennusta on tapahtunut *olennaisessa määrin*. Valiokunnan käsittelyn aikana on kuitenkin ilmennyt, että tällainen edellytys on kohtuuton, sillä käytännössä olennaisessa määrin on tulkittu tarkoittavan niin suurta suhteellista pudotusta, ettei sitä voida hyväksyä. Ehdotimme kiintiölain 5 §:n 1 momentin muuttamista siten, että mainitut "olennaisessa määrin" -sanat poistettaisiin, jolloin tilapäiset alennukset sellaisissa inhimillisissä tapauksissa kuin 5 § tarkoittaa otettaisiin huomioon vaikka alennukset olisivat vähäisempiäkin.

2. lain 16 §:ään ehdotamme helpotusta rehumavaraisuusvaatimukseen. Tuotannon laajentamistapauksessa kiintiötä ei kuitenkaan saisi nostaa 104 000 litraa suuremmaksi. Saman lain 19 §:ään ehdotamme edelleen maatilahallitukselle suurempaa harkintavaltaa, jotta kohtuusnäkökohdat voitaisiin paremmin ottaa huomioon.

2. lain 24 §:ään ehdotamme johdonmukaisuussyistä, että tuotantokiintiöksi vahvistettaisiin aina 50 000 litraa. Tämä vastaa kannanottoamme, että vähimmäiskiintiö olisi aina tämän suuruinen.

2. lain 25 §:ään hallitus on ehdottanut lisäystä, joka kieltäisi mahdollisuuden valittaa eräistä maatilahallituksen päätöksistä. Valiokunnan enemmistö on tämän hyväksynyt. Ehdotimme pykälän poistamista.

Vuotta 1985 koskevat ehdotukset

Tänä vuonna ilmenneiden lukuisten ongelmien johdosta katsomme, että tekemiämme lain korjaukseen tähtäviä ehdotuksia tulisi soveltaa jo vuonna 1985 ilmenneisiin epäkohtiin. Niinpä voimaantulo- ja soveltamissäännökseen ehdotimme, että 3 §:n 2 momenttiin ehdottamaamme

vähimmäiskiintiötä (50 000 litraa) sovellettaisiin myös vuonna 1985, jolloin se toisi helpotuksen monelle nyt vaikeuksissa olevalle. Samoin 5 §:n 1 momenttiin ehdottamaamme olennaisessa määrin tapahtuneen alentumisen muuttamista alennukseksi ehdotamme sovellettavaksi myös vuoden 1985 tapauksiin, koska tämä säännös koskee sellaisia inhimillisiä tapauksia, joissa maidontuotanto on tilapäisesti alentunut mm. lypsylehmiä koetelleen eläintaudin tai tulipalon takia. Valiokunnan enemmistö ei halunnut tätäkään helpotusta suoda maidontuottajille. Samoin ehdotimme 34 §:n 1 momentin aluerajausta eräiden alueiden vapauttamiseksi kiintiöjärjestelmästä myös vuonna 1985.

Valiokunnan mietinnön perustelujen eräiden kohtien johdosta

Valiokunnan mietintöön on kirjattu joitakin ongelmakohtia käsitteleviä ajatuksia muodossa: "Valiokunta pitää tärkeänä, että hallitus ...". Sanavalinta on harkittu ja harhaanjohtava. Mikäli nämä ajatukset olisi haluttu saattaa eduskunnan vastauksena hallituksen tietoon sen velvoittamiseksi ryhtymään toimenpiteisiin, joista hallitus joutuisi aikanaan tekemään selkoa eduskunnalle, niin ajatukset olisi tullut muotoilla siten, että valiokunta edellyttää, että hallitus jne. Kun edellyttää-sanan tilalla käytetään sanontaa "valiokunta pitää tärkeänä" jäävät ajatukset unohtuiksi valiokunnan mietintöön. Ne eivät tässä muodossa tule kirjatuksi eduskunnan vastaukseen eivätkä velvoita mihinkään. Niitä on siten pidettävä pikemminkin huonon omantunnon ilmauksena.

Yhteenvedo

Valiokunnan enemmistö ei ole halunnut nostaa kiintiön alarajaa. Se ei myöskään ole halunnut edes vapauttaa Lapin läänin sekä eräitä Oulun läänin pohjoisosan Kainuun eikä Pohjois-Karjalan kuntia kiintiöjärjestelmän piiristä. Me pidimme tätä kuitenkin välttämättömänä.

Yhteenvetona on todettava, että valiokunnan enemmistö on tyytynyt hallituksen esityksen tekniisiin korjauksiin ja korottanut hallituksen esityksestä kiintiömaksua haluamatta kuitenkaan puuttua itse lain ilmeisiin epäkohtiin ja niihin epäoikeudenmukaisuuksiin, jotka koskevat monia pien- ja perheviljelmää.

Kun lakiehdotus kuitenkin valiokunnassa sai tällaisen sisällön, esitimme sen hylkäämistä. Ehdotammekin,

että valiokunnan mietintöön sisältyvät lakiehdotukset hyväksyttäisiin näin kuuluvina:

1.

Laki

maidon väliaikaisesta kiintiömaksusta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan maidon väliaikaisesta kiintiömaksusta 27 päivänä heinäkuuta 1984 annetun lain (569/84) (poist.) 8 §:n 1 momentti, 13 § ja 27 §:n 1 momentti näin kuuluviksi:

6 §
(Poist.)

8 §
(Kuten valiokunnan mietinnössä)

13 § (uusi)

Kiintiömaksu suoritetaan ja määrätään täysin markoin jättämällä ylimenevät pennit lukuun ottamatta. Jos maksuun pantava kiintiömaksu tai maksun lisäyksen määrä on 100 markkaa pienempi, sitä ei peritä.

27 §

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1985 ja se koskee tammikuun 1 päivän 1985 ja joulukuun 31 päivän 1986 väliseltä ajalta suoritettavia kiintiömaksuja. Tämä laki ei koske Lapin läänin eikä asetuksella lähemmin määrättävien Oulun läänin pohjoisosan, Kainuun eikä Pohjois-Karjalan kuntia. Asetuksella voidaan säätää tämän lain säännösten estämättä verovelvollisen eduksi poikkeuksia kiintiömaksun suorittamisvelvollisuuden ajankohdasta tämän lain voimaantulon jälkeisen ensimmäisen maksukauden osalta.

Voimaantulo- ja soveltamissäännös
(Kuten valiokunnan mietinnössä)

2.

Laki

maidon väliaikaisista tuotantokiintiöistä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan maidon väliaikaisista tuotantokiintiöistä 27 päivänä heinäkuuta 1984 annetun lain (570/84) 3 § (poist.), 5 §:n 1 momentti, 11 §:n 4 momentti, 14 §:n 1 momentti, 16 §, 17 §:n 1 ja 3 momentti, 19 §, 24 § (poist.) ja 34 §:n 1 momentti sekä

lisätään 13 §:ään uusi 3—5 momentti, 23 §:ään uusi 2 momentti ja 27 §:ään uusi 2 momentti (poist.) seuraavasti:

3 §

(1 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

Tuotantokiintiö on vähintään 50 000, kuitenkin enintään 150 000 litraa vuodessa, jos maidon tuottaja on harjoittanut tai ryhtyy harjoittamaan maidontuotantoa.

5 § (uusi)

Jos maidontuottajan meijeriin toimittama maitomäärä on peruskauden aikana tilapäisesti alentunut ja aleneminen on johtunut lypsylehmiä

kohdanneesta eläintaudista tai onnettomuudesta taikka lypsylehmien määrän vähentymisestä tulipalon tai tuottajaa tai tämän puolisoa kohdanneen sairauden tai asianomaisen hyväksyttävästä syystä tapahtuneen tilalta poissaolon vuoksi, korotetaan maitomäärä sen jakson osalta, jona se on alentunut sellaista tuotantomäärää vastaavaksi, joka maatilalla olisi ollut, jollei mainittua syytä olisi esiintynyt.

11 § (Uusi)

Tuotantokiintiöksi vahvistetaan, jollei 2 momentissa tarkoitettun hakemuksen johdosta tai muun selvityksen perusteella toisin päätetä, 1 momentin mukainen meijereiden ilmoittama maitomäärä, kuitenkin vähintään tai enintään 3 §:n 2 momentissa mainittu maitomäärä. Ellei hakemusta ole tehty eikä maataloustoimisto muunkaan selvityksen perusteella toisenlaisesta kiintiöstä päätä, katsotaan edellä mainittu maitomäärä ilman eri päätöstä vahvistetuksi tuotantokiintiöksi maataloustoimiston asiasta meijerille lähettämällä ilmoituksella. Jos maidon tuottaja on peruskauden aikana toimittanut maatilalta maitoa useampaan kuin yhteen meijeriin, vahvistetaan kuitenkin tuotantokiintiö maataloustoimiston päätöksellä niiden ilmoittaman yhteenlasketun maitomäärän perusteella.

13 ja 14 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

16 §

Tuotantokiintiö voidaan 13 §:n 3 ja 4 momentissa sekä 14 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa vahvistaa vastaamaan suuruudeltaan enintään niin monen lypsylehmän tuotantoa, että maatilalta on mahdollisuus saada vähintään puolet niiden tarvitsemasta rehusta. Tuotantokiintiötä ei saa tällöin vahvistaa 20 lypsylehmän lukumäärää suurempaa maitolitramäärää vastaavaksi.

(Poist.) Tuotantokiintiötä ei saa kuitenkaan tällöin vahvistaa 104 000 litraa suuremmaksi.

17 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

19 §

Tuotantokiintiön vahvistaa 13 ja 14 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa hakemuksesta maatalouspiirin maataloustoimisto. (Poist.) Maatilahallituksella on muissa kuin 14 §:n 1 momentissa tarkoitettussa valtioneuvoston päätöksessä nimenomaan mainituissa tapauksissa oikeus päättää tuotantokiintiön vahvistamisesta tai korottamisesta silloin, kun siihen on erityisen painavia syitä ja

sitä on kohtuusnäkökohdat huomioon ottaen pidettävä tarpeellisena.

23 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

24 § (uusi)

Mikäli maidontuottajalle ei ole vahvistettu tuotantokiintiötä tai se on määrätty lakanneeksi ja hän kuitenkin toimittaa maitoa meijeriin, katsotaan kyseisen kiintiön olevan 50 000 litraa.

25 §

(Poist.)

27 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

34 §

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1985 ja sen mukaisia kiintiöitä sovelletaan 31 päivään joulukuuta 1986 saakka. Tämä laki ei koske Lapin läänin eikä asetuksella lähemmin määrättyjen Oulun läänin pohjoisosan, Kainuun eikä Pohjois-Karjalan kuntia. Tällä lailla kumotaan kotieläintuotannon ohjaamisesta eräissä tapauksissa annettuun lakiin (1080/81) sisältyvät lypsykarjataloutta koskevat säännökset. Lypsykarjatalouden harjoittamista tai laajentamista koskevat lupahakemukset, jotka ovat vireillä tämän lain voimaan tullessa, on käsiteltävä kuitenkin loppuun mainitun lain säännösten mukaan.

(2 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 198 . Tämän lain 3 §:n 1 momentin 2 virkettä ja 2 momentissa mainittua kiintiön vähimmäisrajaa, 5 §:n 1 momenttia, 13 §:n 3 ja 4 momenttia sekä 34 §:n 1 ja 2 momenttia voidaan soveltaa myös hakemukseen, joka ennen tämän lain voimaantuloa on käsitelty aikaisempien säännösten perusteella. Maatalouspiirin maataloustoimisto voi tällöin ottaa asian uudelleen ratkaistavaksi eri hakemuksetta.

(2 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

Helsingissä 10 päivänä joulukuuta 1985

Matti Kautto

Heikki Mustonen

III

Maidon tuotantokiintiöiden määrä on tällä hetkellä noin 3,3 mrd. maitolitraa tuotannon ollessa tasolla 2,81 mrd. litraa. Kulutuksen taso lieenee tällä hetkellä noin 2,3 mrd. litraa. Kun kulutus maitotuotteiden osalta edelleen laskee, on tuotannon todellinen supistamistarve yli 500 milj. litraa. Samaan aikaan maailmanmarkkinahinnat ovat laskeneet erittäin alhaiselle tasolle ja markkinoiden epätasapainon odotetaan jatkuvan pitkään. Ongelmat kasautuvat, siksi pitäisikin nähdä vähän pidemmälle ja sopeutua tuleviin vaikeuksiin riittävän ajoissa.

Kun esitetyllä maidon kaksihintajärjestelmällä päästäneen noin 2 %:n tuotannon alenemiseen ensi vuonna, ei tätä voida pitää edellä mainittu huomioon ottaen riittävänä. Maatalouspolitiikassa on siis uudelleenarvioimisen tarvetta. Tätä tosiseikkaa ei näytä maa- ja metsätalousvaliokunnan enemmistö ymmärtäneen. Pyrkimys lieventää järjestelmää sen kaikilta osin on vaikuttamassa siihen, että tulevaisuudessa olemme yhä suurempien ongelmien edessä. Tästä syystä hallitukselta tulisi edellyttää toimia, jotka merkitsisivät tuotannon supistumisvauhdin nopeuttamista. Tämän kanssa ei ole sopusoinnussa vaatimus todellista tarvetta vastaavasta litramäärästä valtioneuvoston tehdessä 14 §:n 1 momentin mukaista päätöstä. Oleellisia lievennyksiä järjestelmään py-

rittäneen aikaansaamaan myös mietinnössä olevalla vaatimuksella: "Myös omatoimisesti tilaa kehittäneiden tarpeet on tasapuolisesti otettava huomioon" sekä vaatimuksella rehuomavaraisuusvaatimuksen lieventämisestä ja vaatimuksella maatilahallituksen ohjeiden muuttamisesta niin, että yhä useammat tulisivat lisäkiintiöiden piiriin (20 %:n sääntö).

Kiintiöjärjestelmät, perustamislupajärjestelmät ja monet muut tekijät ovat vaikuttamassa siihen, että tuottavuuden kasvu maataloudessa jää vähäiseksi ja että tarpeellista uudistumista ja rakennemuutosta ei maataloudessa tapahdu. Tämä vaikeuttaa ennen kaikkea perheviljelmien asemaa ja mahdollisuuksia sekä heikentää mahdollisuuksia tulotason reaaliseseen nousuun. Samaa asiaa ajaa myös valiokunnan enemmistön vaatimus maidon vientikustannusmaksun porrastamisen selvittämisestä. Suomalaiselle perheviljelmälle tulee antaa mahdollisuudet kehittyä eikä pidä rangaista niitä perheviljelmiä, joilla on mahdollisuus elinkelpoiseen toimintaan myös tulevaisuudessa. Näillä toteamuksilla emme voi yhtyä valiokunnan mietintöön, vaan katsomme, että hallituksen tulee valmistella toimenpiteitä sopeuttamisen vauhdittamiseksi. Samalla katsomme, että valtioneuvoston tulee ryhtyä toimiin valtion maksaman vientituen oleelliseksi pienentämiseksi.

Helsingissä 10 päivänä joulukuuta 1985

Tuulikki Hämäläinen
Jorma Rantanen

Kari Rajamäki
Kerttu Törnqvist